

10 רמב"ם פ"ט תלמוד תורה פ"ד

הרמב"ם פוסק את פה"מ, ויחזור לתלמוד

11 דבש אצרת זהב סי' רמ"ו סי"ח, פיה לפניו...

הדבש כנראה הבין שלפי הרמב"ם אין תלמוד תורה נדחית מפני שום מלוא אלא- שום יפה אפטר לו לחזור ולקיים מצוות ושננתם אחרי שיחזיר את המלוא חייב להפסיק מלימודו ולקיים את המלוא אבד אם קיים המלוא יבטל אותו מלמודו לחלוטין אין לעשותה. ולכאורה יוצא מהדבש ש' שתמיד מפסיק לגמול חסדים (כיצד נמצא בירושלמי) באופן שצ"ז לא יגיע אף פעם לפיות ת"ח כמו שפ"ה מסודר לפיות אם לא פ"ה אסקי בחסדים- אלא לו להפסיק מתלמודו.

12 נתיבות אולם למפר"ם מפרט נתיב התורה פרק א', ובפ"ק דמ"ק... תלמוד תורה גדול

התורה שפ"א מן הפלוגות יותר חשובה - אבד אם לא יקיים את כל המצוות נשאר באדם חסר ומצדד ש תורה לא תצור לו להשלים את צ"מ.

13 מנייה כ"ח סוף ע"ב, ת"ר... עית ליה שיצורא'

מבטלים תלמוד תורה עלויות מת שאין לו מלוים כל זכור, וכן להכנסת כלה.

14 תוס' מנייה ט' ע"ב ד"ה מת מלוא עדיף, דבא אפילו תלמוד... דכתובות'

התוס' למדו שרבי יודע ב"ר אילעאי פ"ה מבטל גם ת"ת דרביס מקור פדברים פ"א בירושלמי-

15 ירושלמי חגיגה פ"ג ז', ר' יודע... קודם לתלמוד'

ר' יודע פ"ה פולק עלויות את פת ואת פכ"ה (אחרי שפ"ה רואה אותם) גם כשפ"ה באמצע למד את התלמודים.

16 ר"א"ש פ"ב ברכות ס"א ז', ופ"א דרבי יודע פנשיא...

הר"א"ש פסק שאין מבטלים תלמוד תורה דרביס אפילו כדי לקרות קריאת שמע.

17 ב"י אור"ח סי' ע' ד"ה תנן

דפי ב"י זה שכתב הר"א"ש שאין לבטל ת"ת דרביס אפילו לק"ש פ"ה דוקא אם לא ילמדו אחר - ומסתמך כן פ"ה דכ"ה מלוא שפי' אפטר לעשות ע"י אחרים.

18 מנ"א סי' ר"ז ס"ק א', ...עכשיו'

דפי מנ"א אין להפסיק את הדבר דרביס כדי לקיים סעודה שלישית - ובתנאי שתכלית הדבר היא דמ"ה פ"ה ויראת שמים.

19 איליה רבה ש ס"ק ו'

דפי איליה רבה פ"ה ברוקח פ"א שאין לקבוע סעודה שלישית לעשות הדבר. אבד אם נמשך הדבר באופן שאלוים לבטל סעודה שלישית יש להפסיק ולכבוד.

20 ע"ע הרב פ"ה פ"ד פ"ד

בש"ע הרב פסק שמבטלין גם ת"ת דרביס מלוא שפי' אפטר לעשות ע"י אחרים חוץ מדורש המצורר את פ"ה דתשובה.

1 ותלמוד תורה כנגד בולם

ות"ת רבי ברכיה
ורבי חייא דכפר החומין חד אמר אפילו כל
העולם כולו אינו שווה לדבר אחד של תורה
חד אמר אפי' כל מצותיה של תורה אינן שוות
לדבר א' מן התורה רבי תנחומא ורבי יוסי
בן זימר' חד אמר כהרא וחד אמר כהד' רבי אבא
אבוי דרבי אבא בר מרי בשם ר' אחא בתוב אחד
או' וכל תפצים לא ישוו בה וכתוב א' אומ' וכל
תפצין לא ישוו בה תפצים אלו אבנים טובות
ומרגליות תפצין אלו דברי תורה דכתיב כי
באלה תפצתי נאם ה'

בית נפוש' קם האק: ספסלמוד פכיל
 לדי פפפס - נמלו שניה בידו :
 גדול סלמוד טורס שקדס לפלס
 ארבעים פפס - כגילול ממלרס נחנה
 להס פורה בחדש הקלילי ובחלה לא
 נחמיט עד סכנסו לארץ דכתיב
 בבאכס ולאמר מר (ספר פ' שנה נר)
 משונה ביהא ו מכל בילוח סכבורה
 דכתיב בה פ סבאו וכו' נאמר
 בבאכס משנסכו לה ובתחומה
 ומעשרות לארץ כיתס ודילוק דכתיב
 חבוא ארעך שיהא כל אחד מריר
 חלקן וכן י' שנים הרי ל' ומקס
 החילול למעט שמטין כלארצין
 בערכין (ד' יב:) ועשו שמיעה לסוף
 שבע הרי ס'א שנים ולסוף ל' עשו
 יובל הרי ק"ג: ספסילמו פפפס -
 מתחילת נקטה מו"כ עברים נפקדים
 והיום תחומה ועדין לא עברו אלא
 מ"ס אכל שביעית אינה מסמקת
 אלא בסופה דכתיב (דברים טו)
 מקן שבע שנים לסוף שבע שנים כל
 שנה שביעית במזן ס'א: ספילמו
 דיט - לוס הדין החילול תביעות
 סעלו מפני מה לא ססקת בחורה :
 פוור פיס - הסורק עול תורה ראשית
 מזון הא החילול דיט ואין מוס אלא
 תורה דכתיב (ישעיה ט) הוי כל למח
 לט למיס: וכשם עדין - פורעטת
 תורה קודם לדין פורעטת מעשה ק'
 סכרו אס עסק בחורה קודם לסכר
 מעשה: כפבור ישפרו סוקיו - ולאמר
 מר לפיל (ד' נד) תסמרו ו מסנה:
 עטרו - יקיו :

2

*וכבר היה רבי שרפך חקנים
 מסוכין בעלית בית נחזה בלוד נשאלה שאילה זו בפניהם תלמוד גדול
 או מעשה גדול נענה רבי שרפך ואמר מעשה גדול נענה ר"ע ואמר תלמוד
 גדול נענו כולם ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה תניא
 רבי יוסי אימר גדול תלמוד שקדם לאלה ארבעים שנה לתחומה
 ולמעשרות חמשים וארבע לשמישים ששים ואחת לזבולות מאה ושלוש
 מאה ושלוש מאה וארבע היין קסבר זיבל *מתחילתו הוא משמס וכשם
 שהלימוד קדם למעשה כך דיט קודם למעשה כדבב הבנתא *דאמר רב
 הבענא "אין תחילת דיט של אדם אלא על דברי תורה שנאמר *פוסר
 מים ראשית מדון וכשם שדיט קודם למעשה כך שברו קודם למעשה
 שנאמר *יהן לדם ארצות גיים ועמל לאומים יירשו בעבור ישמחו חקו
 ותוחתיו ינצרו :

3

וכבוד עשו לו במוחו זה חזקה מלך יהודה
 שיצאו לפניו שלשים וששה אלף חלוצי כתר
 דברי ר' יהודה א"ל ר' נחמיה והלא לפני
 אחאב עשו כן אלא שהגידו ס"ח על ממתו
 ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה והאידנא
 נמי עבדינן הכי אפוקי מפקינן אנוחי לא
 כערינן ואיבעית אימא אנוחי נמי מנחינן
 קיים לא אמרינן אמר רבה בר בר חנה היה
 אוילנא בהדיה דר' יוחנן למשאל שמעתא
 כי היה *עייל לבית הכסא והיה בעינא
 מיניה מלתא לא פשיט לן עד דמשי ידיה
 ומנח תפילין ומברך והדר אמר לן אפילו
 קיים אמרינן לימוד לא אמרינן *והאמר מר
 *גדול למוד תורה שהלמוד מביא לידי
 מעשה ל"ק הא למיגמר הא לאגמורי

וס סוקיס פלך יסודה - ליטא דש"ס הוא
 ולא לאשמועינן דוח חזקיה דהאי קרא בחזקיה כתיב אלא אגב
 ארתיה דמפרש מאי כבוד עשו לו במוחו נקיט ולאמר הכי : פלוני
 ספק - כמו וחללה נעלו (דברים כה) שקרעו בגדיהם עד שגראו
 כספיהם: וסאידנא פפקינן - ספר
 תורה קמי גברא רבה: אנוסי - על
 ממתו לא מנחינן: כי הוס עייל
 לבית סכסא - כלומר זימנא חדא כי
 היה עייל לבית הכסא אמר לן הכי
 קיים אמרינן לימוד לא אמרינן ולימוד
 אמרו לחזקיה והאידנא לא מסוס
 כבודו דחזקיה ולימוד עדין מקיים:
 פכיל לדי פפפס - אלמא מעשה
 עדין: למיגמר - לעלמו מעשה עדין
 אכל לאגמורי לאחריני עדין ממעשה
 הלך לימוד לא אמרינן:

תלמוד

גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה - תימה דאמר בספ"ק
 דכ"ק (ד' יז) ר' יוחנן משן ידיה ומנח תפילין והדר אמר
 לן קיים אמרינן לימוד לא אמרי' ופרך והא אמר מר גדול הלמוד תורה
 שהתלמוד מביא לידי מעשה פירש בקונטרס מי נתלה במי קטן נתלה
 בגדול וא"כ כיון דאמר קיים כל שכן
 לימוד שאט משכ כל כך אלמא מוכח
 האס מהבא דמעשה גדול וי"ל דהאס
 הכי פ' והדר אמר לן קיים אמרינן
 לימוד לא אמרינן ופרך האס והאמר
 מר גדול תלמוד שמביא לידי מעשה א"כ
 האך קיים אס לא לימוד וכיון שאט
 אמריס לן קיים הרי אמריס לן לימוד
 ואלא אמרתי קיים אמרינן לימוד לא אמרי'
 ומשני הא למיגמר הא לאגמורי כלומר
 למגמר לדידיה ודאי מעשה עדין אכל
 לאגמורי אחרינא ודאי עדין קפי
 ממעשה והלך לימוד לאחריני לא אמרי'
 וי"מ דאס שלא למד עדין ובה לימך
 אס לימוד החילה או יסוק במעשה
 אמריס לן למוד תולה לפ שאין
 עס האך תסוד אכל אדם סלמד
 כבר האעשה סוכ יסר מלימוד :

⁵ ג אין לך מצוה בכל המצוות כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה אלא תלמוד תורה כנגד כל המצוות כולן שהתלמוד מביא לידי מעשה. לפיכך התלמוד קודם למעשה בכל מקום:

⁶ ב *ואין לך מצוה בכל המצוות כולן שהיא שקולה כנגד ת"ת (משנה רפ"ק דפאה וברייתא קידושין מ') אלא ת"ת שקול כנגד כל המצוות כולם שהתלמוד מביא לידי מעשה ונמצא (רש"י) שניהם בידו כי התלמוד מצד עצמו הוא ג"כ (*ספרי) מ"ע אף אם לא היה מביא לידי מעשה והואיל והו' מביא ג"כ לידי מעשה כל המצוות כולן שאי אפשר לקיים כל המצוות כהלכתן בתנאייהן ודקדוקיהן כלי לימוד היטב לידע כל ההלכו' שהן דקדוקי המצוות ותנאייהן לכך הוא שקול כנגד כל המצוות כולן ולפיכך (קידושין שם) התלמוד קודם למעשה בכל מקום.

⁷ ונקט ההגהא הא דאין לה"ת שיעור למטה לכוונת שריף האדם מאד מאד לחנך את התורה דככל חיבה ותיבה שלמד בה הוא מזהו כפ"ע והראיה שיוולא בתיבה אחת מזהו לימוד התורה שהיא שקולה נגד כל המצוות והכלל בזה שאין מבעליו ת"ת אפילו למזהו אם יכולה להעשות על ידי האדם והשכל מחייב בזה מפני שכל חיבה ותיבה כפ"ע הוא מזהו גדולה והיא שקולה נגד כולם. איך בשלומד למשל דף ה' מקיים כמה מצוות אלו. וא"כ בודאי יותר טוב לקיים מאה מצוות ממטה אחת רק כשאי אפשר לקיים ע"י אחר הו' רש"י לנטל ולזה בונה ההגהא הא דת"ת אין לה שיעור למטה לכוונת כנ"ל

פלא מעגל רגלך .

כטמר שקול מצוה ושיין בהן איזו מצוה גדולה ומשה הגדולה: **וכתיב ארץ מים טן פלגים.** דמשמע כל מצוה קטנה לידך עשה אותה בין גדולה בין קטנה ואל תניח קטנה מפני הגדולה: **מזה שאפשר למצוה ע"י אחרים .** פלגים פלג מעגל רגלך שחששה מצוה הגדולה וחברך יעשו קטנה :

וכפלה שא"פ למצוה ע"י אחרים . אל פלגים אלא מצוה שבה לידך בין גדולה בין קטנה עשה : **וכל הפעם לא ישו בה .** שחבטל כל הפעם בשביל שחבטוק בתורה : **ספלי פלגים ישו בה .** כלומר שאם יש לך לעסוק במטה חבטל תלמוד תורה ועסוק במטה :

⁸ כאן במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים הדר יתבי וקא מבעי להו כתיב יקרה היא מפנינים וכל הפעם לא ישו בה הא הפעם שמים ישו בה וכתוב כל הפעם לא ישו בה דאפילו הפעם שמים לא ישו בה כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים

כאן במצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים הדר יתבי וקא מבעי להו כתיב יקרה היא מפנינים וכל הפעם לא ישו בה הא הפעם שמים ישו בה וכתוב כל הפעם לא ישו בה דאפילו הפעם שמים לא ישו בה כאן במצוה שאפשר לעשותה ע"י אחרים כאן במצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים

⁹ נמנו בעליית בית ארים התלמוד קודם למעשה ר' אבהו הוה בקיסרין שלח לר' חנינה בריה מוכי בטיבריה שלחן ואמרן ליה גמל הוא חסד שלח כתב ליה המבלי אין קברים בקיסרין שלחתיך לטיבריא וכבר נמנו בעליית בית ארים בלוד התלמוד קודם למעשה רבנן דקיסרין אמרין הדא דאת אמר בשיש שם מי שיעשה אבל אם אין שם מי שיעשה המעשה קודם לתלמוד

¹⁰ ד היה לפני עשיית מצוה ותלמוד תורה אם אפשר למצוה להעשות ע"י אחרים לא יפסיק תלמודו . ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתלמודו :

11 היה לפניו עשיית מצוה ולימוד תורה אם אפשר למצוה להיעשות על ידי אחרים לא יפסוק תלמודו, ואם לאו יעשה המצוה ויחזור לתורתו, דאף על גב דתורה עדיפא אין סברא שתדחה המצוה מכל וכל בשביל התורה, כיון שיכולין להתקיים שתיהן שהרי יכול אחר כך לחזור ללימודו.

השלמת האדם שמשלים האדם עצמו על ידי מעשה, ואף כי התורה בודאי יש לה מעלה עליונה מצד שהתורה היא שכלית, מכל מקום לענין זה שהמצוה משלמת האדם שהאדם שלם וזה הוא יותר גדול כמו שהתבאר לפני זה. דמיון זה, כי אף שהיין יותר נחשב מן הלחם כי היין משמת אלהים ואנשים, מכל מקום הלחם מפרנס ומשלים את האדם, ולפיכך מעלת הלחם שבו יושלם האדם יותר עליון מן היין שהוא תוספת המדריגה ולא יושלם האדם על ידו, וכך המעשה שהוא השלמת האדם כמו שהתבאר, הוא יותר מן התורה שאינה השלמת האדם ולפיכך סבר המעשה גדול. נענו כולם תלמוד תורה גדול שמביא לידי מעשה, ר"ל כי יותר המעלה שיש לתורה שהיא שלימות שכלית, הרי התלמוד מביא לידי מעשה גם כן ובמדריגת התורה היא הכל, ולפיכך תלמוד תורה גדול.

הגשמי ואם לא יעשה אותו האדם הוא חסר, ולפיכך אם אי אפשר שתעשה המצוה על ידי אחרים, אין ראוי שיקח התורה שהיא שלמות ומעלת האדם, שעל ידי התורה האדם שכלי והמצוה אם לא יעשה אותה הוא חסרון לאדם. ויותר ראוי אל האדם שיהיה נמצא בשלימות מבלי חסרון אף אם לא היה לו המעלה, משהיה לו חסרון שיהיה לו עם זה מעלה שכלית, כי החסרון מבטל המעלה שאין המעלה נחשב לכלום. אבל אם אפשר שתעשה המצוה על ידי אחרים הרי אין כאן חסרון כאשר המצוה נעשה, וכאשר אין כאן חסרון קנין התורה יותר קודם שהוא מעלה ושלימות יותר כמו שהתבאר:

ובירושלמי (פאה פ"א ה"א) רבי ברכיה ורבי חיא דכפר תחומין חד אומר כל העולם אינו שוה לדבר אחד מדברי תורה חד אומר אפילו כל מצותיו אינם שווים לדבר אחד מדברי תורה עד כאן. וביאור ענין זה כמו שהתבאר, כי המצוה הם ע"י הגוף האדם התורה היא שכלית לגמרי, שעל זה אמר הכתוב כי נר מצוה ותורה אור כמו שבארנו בהקדמת מסכת אבות. ולפיכך בודאי כל העולם אינו שוה לדבר אחד מדברי תורה שהרי העולם הזה הוא גשמי והתורה היא שכלית, ואף המצוה יש להם התיחסות אל הגוף כי המצוה נעשית ע"י גוף האדם, ומפני כך כל המצוה אינם שווים לדבר אחד מדברי תורה:

ובפ"ק דקידושין (ל' ע"ב) היה ר' טרפון חקנים בעליית בית נתזה נשאלה שאלה בפניהם תלמוד גדול או מעשה גדול נענה ר' טרפון ואמר מעשה גדול נענה ר' עקיבא ואמר תלמוד גדול נענו כולם ואמרו תלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה. תניא ר' יוסי אומר גדול תלמוד תורה שקדם לחלה ארבעים שנה לתרומות ומעשרות נ"ד שנה ליובלות ק"ד שנה וכשם שהתלמוד קודם למעשה כך תחילת ידיו של אדם אינו אלא על דברי תורה שנאמר פוטר מים ראשית מדון וכשם שדינו קודם למעשה כך שכרה קודם למעשה שנאמר ויתן להם ארצות גוים ועמל לאומים יירשו בעבור ישמרו חקיו ותורתיו ינצרו וגו' עד כאן. ופירוש זה, כי סבר ר' טרפון מעשה גדול, בשביל שהיה סובר כי המעשה היא

12 ובפ"ק דמ"ק (ט' ע"ב) כתיב וכל חפצין לא ישו בה וכתוב וכל חפצין שמים כמו המצוה אפילו המצוה שהם חפצין שמים, ומתוך לא קשיא הא במצוה שאי אפשר שתעשה על ידי אחרים הא במצוה שאפשר שתעשה על ידי אחרים. פירוש כי התורה היא השכל העליון שנתן השם יתברך לעולם, ובודאי מעלת השכל הוא יותר על החפצין שהם גשמיים, ואפילו חפצין שמים שהם המצוה, דסוף סוף הם מעשים שהאדם עושה בגופו הגשמי אף כי לא ידע טעם המצוה, וכמו שבארנו בהקדמת אבות ולכן כל חפצין שמים לא ישו בה, אמנם אם אי אפשר שתעשה על ידי אחרים בודאי המצוה קודמת, וביאור דבר זה, כי אם יאמר אדם אלמוד תורה ולא אעשה, סוכה ולולב בודאי המצוה קודמת, כי המצוה כשלא נעשה יש כאן חסרון גדול, שהמצוה היא חיוב על האדם, ואילו התורה היא מעלה לאדם, ומכל מקום אם אין התורה אין כאן חסרון כל כך, וזה ההפך שיש בין התורה ובין המצוה, כי המצוה אם לא יעשה אותה האדם הוא חסר לגמרי, שהרי מצוה התורה גם רמ"ח כמספר איברי האדם, עד שהמצוה היא משלמת האדם שאם אין המצוה כאלו האדם חסר אבר אחד, כי המצוה שהיא על ידי מעשה האדם שנעשה על ידי גופו הגשמי, היא קרובה יותר אל האדם

13 ת"ד

**מבטלין ת"ת להוצאת המת ולהכנסת הכלה *אמרו עליו על ר' יהודה בר' אילעאי שהיה מבטל ת"ת להוצאת המת ולהכנסת הכלה בד"א בשאין שם כל צורכו אבל יש שם כל צורכו אין מבטלין וכמה כל צורכו אמר רב שמואל בר אינאי משמיה דרב תריסר אלפי גברי ושהיא אלפי שיפורי ואמרי לה תריסר אלפי גברי ומנייהו שיחא אלפי שיפורי עולא אמר כגון דחייצי גברי מאבולא עד סיכרא רב ששת אמר יכנתינתה כך נמילתה מה נתינתה בששים ריבוא אף נמילתה בס' ריבוא ה"מ למאן דקרי ותני אבל למאן דמחני לית ליה שיעורא

¹⁴ דהא אפילו תלמוד תורה דרביס
מבטלין משום כבוד המא כדאמר
פ"ב דכחובות (דף י"ז וס)

¹⁵ ר' יהודה כשהיה רואה את המת ואת הבלה
מתקלסין היה נותן עיניו בתלמידים ואומר
המעשה קודם לתלמוד

¹⁶ והיה רבי יהודה הנשיא שהיה קורא פסוק ראשון
בלבד ואמר בר קפרא דמיט חזר וגומר הסם מיירי שעבר זמן הקריאה קודם שגמר לעמוד .
וא"ת כיון דבעיק שיקרא את כולה למה לא הפסיק לקרואה דאפי' מי שחורבו (אומנוס חן
בטיק דשבת (דף י"א) דמפסיק לק"ש . וי"ל דה"מ ארס שלומד לבדו (ג) אכל מי שלומד
תורה דרביס (א) אין לו להפסיק;

¹⁷ תנן בפרק קמא דשבת (ט:) מפסיקין לק"ש ואין
מפסיקין לתפילה ואוקימנא לה (ס"א.) בדברי תורה כדתינא חברים שהיו
עוסקים בתורה מפסיקין לק"ש וכחז הרמב"ם בפ"ב מהל' ק"ש (ה"ה)
היה עוסק בתלמוד תורה והגיע זמן ק"ש פוסק וקורא ומבדך לפניו
ולאחריה ובריש פרק היה קורא (יג):
ח"ר שמע ישראל יי' אלהינו יי' אחד
זו ק"ש של רבי יהודה הנשיא פירוש
שהיה שונה לתלמידיו מקודם זמן
ק"ש וכשהגיע הזמן היה מפסיק
וקורא פסוק ראשון לבד וחזר

ללימודו ואיפליגו הסם אמוראי אס היה חזר וגומרה אחר כך אס
לאו וכחז הרא"ש (סי"ג) מילתא דפשיטא היא שלרין לקרות את
כולה ומאן דאמר אינו גומרה מיירי בשעבר זמן הקריאה קודם שגמר
לימודו ואס תאמר כיון דבעינן שיקרא את כולה למה לא הפסיק
לקרואה דאפילו מי שחורבו אומנוסו תנן דמפסיק לק"ש ויש לומר
דהני מיני ארס הלומד לבדו אכל מי שלומד תורה דרביס אין לו
להפסיק עכ"ל ורבינו לא חשש לכחז דמפסיקין מתלמוד תורה לק"ש
לפי שסמך על מה שכתב בסיומן ק"ו דכל מי שאין תורתו אומנוסו
כרביי וחזריו מפסיק בין לק"ש בין לתפילה אכל מכל מקום היה
לו לכחז שמי שלומד תורה לרביס אינו מפסיק אלא לפסוק ראשון
בלבד ואפילו אס יעבור זמן ק"ש צעד שהוא לומד ורבינו ירוחם כתב
כן בח"ב (כ"ג כג ע"ד) בשם המוספות ואפשר שרבינו סובר דהא
דאמרינן שמי שמלמד תורה לרביס אינו מפסיק דוקא כשהוא צעין
שאס יפסיק לקרות את שמע יתבטלו ולא יוכלו ללמוד אחר כך וכמו
שכתב ה"ר יונה בפרק קמא (ג. ד"ה על) גבי הא דתינא (ה:) אצא
בנימין אומר כל ימי הייתי מנטער על שני דברים ולפי שעכשיו אינו
מניי שיתבטלו מללמוד בסיבת הפסק לק"ש לא חשש רבינו לכחז:

¹⁸ רצ אין להניח הדרשה עבור סעודה ג' כדאיתא במדרש משלי צפ' אשת חיל
שמחו בניו של ר"מ מאותו החטא [רוקח] וי"ל שהדרשה תהא להורות לעס
את חקי האלהים ואת תורותיו ולהכניס יראת
שמים בלבבם ולא כמו שנהגין עכשיו.

¹⁹ ו' ולקבוע סעידו ; כו' נ"ל
היינו שלא ירגיל לאכול סעודה ג' באותו פעם אבל כשקבוע לו
סעודה ג' בזמן אחר אלא שעתה נמשך הדרשה כ"כ אין לבטל ג'
סעודות משום זה וכן משמע לי ברוקח סי' נ"ד נ"ה ודלא כמשמע
ממ"א ועס"ס רצ"ב :

20 ד (ב"י א"ח סימן ע' תוס' במגילה ד"ג ע"ב) אפילו ת"ת של רבים
 נדחה מפני מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים כמו שאמרו (כתובות
 י"ז) על ר"י בר אלעאי (ירושלמי *חגיגה פ"ק) כשהיה מלמד לתלמידיו
 ורא' את המת או את הכלה היה מפסיק מתלמודו ללות המת ולחכנים
 הכלה לחופת. וי"א (רא"ש פ"ב דברכות וב"י שם) שאם הוא בענין
 שאם יפסיק ויבטל לימודו לרבים עכשיו לא יוכלו להתאסף עוד
 ללמוד להם אחר שיקיימו המצוה אין לו להפסיק אפילו למצוה של
 תורה ולפיכך במקום שהרב דורש בשבת (ג) (מ"א סי' ר"ץ) במנח'
 ואירע אונם שנתאחר מלדרוש לא יניח מלדרוש וכן לא יפסיק באמצ'
 מפני קיום סעוד' שלישית והוא שדורש ומורה לעם את הדרך אשר
 ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון ולהכניס בלב' יראת שמים ולא כמו
 שנוהגים עכשיו. וי"ח (א"ר שם) ע"ז ואומרים שבכל ענין אין ת"ת
 אפי' של רבים דוחה שום מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים ואפילו היא
 מצוה קלה של דבריהם (כמ"ש בהל' מגילה ע"ש בלח"ט) מאחר
 שתכלית חכמה הם מעשים טובים והתלמוד הוא גדול מפני שמביא
 לידי מעשה. *וכן עיקר אא"כ הדורש הוא אדם גדול שמחזיר העם
 בתשובה בתוכחתו לעזוב דרך רשע ולשוב עדהו לעבדו באמת שזה
 שקול כנגד מצות ידיעת התורה שנדחת מפניה אפילו מצות פריה
 ורביה כמ"ש למעלה וכל שכן מפני התשובה כי התשובה קודמת
 לידיעת התורה כי *יראת חטאו צ"ל קודמת לחכמתו ואם אין יראה
 אין חכמה אבל אם הדורש לא הגיע למדה זו צריך להפסיק כדי
 להתחיל סעודה שלישית *קודם שקיעת החמה וכן צריכים הרבי'
 להפסיק לימודם למצות תפלה אם השעה עוברת אע"פ שתפלה מד"ם
 הואיל וכולם חייבים בה מאחר שאין תורתם *אמונתם *כרשב"י
 וחביריו.